

Til studiekomiteen
Fra studiedirektøren

Sakstype:	Diskusjonssak
Møtedato:	29. oktober 2009
Møte-/saksnr.	5-2009 / <i>Sak 2</i>
Notatdato:	21. oktober 2009
Arkivsaksnr.:	2008/129
Saksbehandlere:	Jonny Roar Sundnes (Studieavdelingen)

Prinsipper for videreutvikling av UiOs programportefølge

Bakgrunn

Til dette møtet har det blitt meldt inn uvanlig mange saker om etablering og nedlegging av studieprogram. Omfanget skyldes klargjøringen av programporteføljen for opptaket til studieåret 2010/2011. Vi benytter anledningen til å trekke fram to konkrete problemstillinger knyttet til videreutvikling av UiOs programportefølge, basert på sakene som skal behandles. Først minner vi om bakteppet fra prosessen for faglige prioriteringer, deretter kommer én del om tverrfaglige studieprogram og én del om tydeliggjøring og profilering av programporteføljen.

Prosess for faglig prioritering

Utgangspunktet er prosess for faglig prioritering og prinsippene for utvikling av programporteføljen. I universitetsstyremøtet 17. juni 2008 la universitetsdirektøren fram et notat om prosess for faglig prioritering som blant annet tok for seg overordnede prinsipper for utvikling av programporteføljen. Man ønsket at styret skulle signalisere felles hovedprinsipper som skulle være retningsgivende for det langsiktige arbeidet med utdanning ved UiO, slik at premisene for den faglige prioriteringsprosessen kan videreføres også etter at prosessen er ferdig.

Universitetsstyret ga sin tilslutning til følgende hovedprinsipper:

1. Etablerte og nye studieprogrammer ved UiO skal videreutvikles på områder hvor det er identifisert forskningsmessig styrke eller tatt sikte på langsiktig styrking av forskningen innen området.
2. Programmer som utvikles med særlig vektlegging av samfunnets behov skal utvikles i dialog med representanter for samfunnets og arbeidslivets interesser og behov.
3. UiO skal i større grad utnytte fortrinn og potensial i den faglige bredden gjennom tverrfakultære studieprogrammer som institusjonen designer. Slike tverrfakultære studieprogrammer skal normalt ha basis i etablert tverrfakultært forskningssamarbeid.

I tillegg ble det vurdert et hovedprinsipp knyttet til den internasjonale orienteringen og ambisjonen for studiene, men universitetsdirektøren foreslo ingen konkrete formuleringer her. Universitetsdirektøren understreket i fremleggsnotatet at de foreslåtte prinsippene ikke er heldekkende og at det kan være aktuelt å supplere dem.

Hvordan sikre stabil drift for tverrfaglige/tverrfakultære studieprogram?

Eksempel 1: MN foreslår å legge ned bachelor- og masterprogrammene Teknologi, organisasjon og læring, der det også inngår elementer fra UV og SV. Imidlertid ønsker UV ikke at programmet skal nedlegges, og MN og UV har vurdert om programmet kan overtas av UV. En slik flytting ville med dagens opplegg forutsette at UV gjør plass til programmet innenfor sin eksisterende optaksramme.

Eksempel 2: I vårsemesteret ønsket HF å legge ned bachelorprogrammet i religionsstudier, mens TF ønsket at programmet ble videreført. Resultatet ble at HF la ned sitt program og at TF i samsvar med studiekomiteens signaler søker om etablering av et bachelorprogram i religion og

samfunn. Programmet kan dermed i realiteten sies å være flyttet, ved at TF har omdisponert innenfor rammen sin og gitt rom for etablering av det nye programmet.

Eksempel 3: Tverrfaglige studieprogram melder om problemer knyttet til bruk av forelesere, seminarledere, veiledere og sensorer på tvers av enhetene. Nå er situasjonen prekær for masterprogrammet Peace and Conflict Studies ved SV, og fakultetet har varslet liknende utfordringer for bachelorprogrammene i utviklingsstudier og i kultur og kommunikasjon. En tilleggsutfordring synes å være at enkelte fagmiljøer er mer presset enn andre når det gjelder ønsker om bidrag til tverrfaglige program.

Basert på eksemplene konstaterer vi at UiO ønsker tverrfaglighet og tverrfakultær aktivitet (jf. prosessen for faglige prioriteringer), men mangler retningslinjer og strukturer for å få dette til på en smidig og fleksibel måte, spesielt på utdanningsfeltet. Vi ser dessuten at ressursbehovet til de tverrfaglige programmene i sin tid ikke ble godt nok utredet og forankret, og i en presset situasjon prioriteres de disiplinære programmene foran de tverrfaglige.

Noe av bakteppet for disse problemstillingene er bortfallet av særavtalen, som ga mulighet for å lønne ansatte ekstra for å ta på seg ekstra undervisningsoppdrag på egen eller andre enheter. Ved etablering av de tverrfaglige programmene baserte man seg i stor grad på særavtalen. Samtidig har vi en situasjon på de fleste enheter der timeregnskapet til hver enkelt ansatt er fylt opp av aktiviteter knyttet til enhetens egne undervisningsopplegg. Det er med andre ord ikke ledige timer å avse til andre enheter. Selv om enheten kan få økonomisk kompensasjon fra en annen enhet er dette likevel ikke tilstrekkelig, fordi man opplever at man "mister" gode lærekrefter som man ikke kan erstatte med time- og hjelpelærere.

Vi ser for oss at selve begrepet tverrfaglighet bør operasjonaliseres, slik at vi kan sortere i problemstillingene og komme fram til mer konkrete løsningsforslag. Tverrfaglighet kan eksistere både på et makronivå, ved felles eierskap til program og ved utveksling av emnegrupper og emner, og tverrfaglighet kan eksistere på et mikronivå, ved å være innebygd i det enkelte emnet. For det første alternativet kan vi tentativt se for oss en løsning gjennom "handelsbalansen" mellom fakultetene, mens det andre alternativet krever løsning på et langt mer detaljert nivå.

Vi ser videre for oss at utdanningsledelse generelt og spørsmålet om ledelse og administrasjon av studieprogram spesielt er en viktig del av diskusjonen om de tverrfaglige studieprogrammene. Dette gjelder alt fra ressursdisponering og arbeidsledelse til program- og studentadministrasjon. Spørsmålet om flytting av studieprogrammene i Teknologi, organisasjon og læring fra MN til UV avdekker en grunnleggende utfordring for UiO som institusjon: vi har ikke et helhetlig, overordnet system for konkret styring av programporteføljen med medfølgende ressurser.

Endelig ser vi for oss at studieprogram i UiOs ordinære programportefølje ikke skal basere seg på overtidarbeid, men inngå i den ordinære ressursplanleggingen ved enhetene. Særavtalen ga mulighet for ad hoc-løsninger på problemet med manglende personalressurser, men den permanente løsningen bør sikre stabile og forutsigbare driftsbetingelser for de tverrfaglige studieprogrammene innenfor de ordinære rammene. Dette må sees i sammenheng med gjennomgangen av fakultetenes emne- og programportefølje, og vi må jobbe videre for å finne mekanismer som gjør at de tverrfaglige programmene ikke blir en salderingspost i dette arbeidet.

Omorganisere for å tydeliggjøre programporteføljen?

Eksempel 1: HF søker om etablering av en årsenhet i historie, med hovedbegrunnelse at det vil hindre frafall og gi et bedre tilbud til dem som ønsker å studere historie uten å ta sikte på en full bachelorgrad. HF's antagelse er at personer søker seg til programstudentkategorien for å unngå ulempene med enkeltmestudentkategorien, men at de slutter på programmet når de har tatt den

mengden emner de ønsker.¹ Tilsvarende vurderer UV vurderer etablering av en årsenhet i spesialpedagogikk for å gi et bedre tilpasset tilbud til dem som skal kvalifisere seg for opptak til masterprogrammet i spesialpedagogikk.

Eksempel 2: MN søker i dette møtet om revisjon av programmene ved Institutt for informatikk. MNs begrunnelse er blant annet at omleggingen vil være en bedre måte å organisere studietilbudet på slik at søkerne får et klarere bilde av de ulike studieveiene, noe som gjør det enklere for de utdanningssøkende å orientere seg i programtilbudet og velge riktig program. Lignende begrunnelser har vært brukt av HF i tidligere møter; fakultetet har tydeliggjort hvert programs profil for å gjøre det lettere å orientere seg i fakultetets store programportefølje.

Vi konstaterer at utdanningssøkende har ulike behov mht. studieprogrammets omfang og faglige fordypning. Mange søker grunnutdanning og er på jakt etter et fullt bachelorprogram, mens andre har mye utdanning fra før og er interessert i faglig påfyll. Nysammensetning av fagporteføljen og etablering av årsenheter som supplement til utvalgte bachelorprogram kan nominelt øke UiOs programportefølje, men etter en helhetlig vurdering for de aktuelle programmene kan det bidra til et bedre tilpasset studieløp for flere studenter. Det handler om å justere programporteføljen slik at UiO får de riktige menneskene inn på de riktige programmene.

Vi har videre sett at fakulteter omorganiserer og omstrukturerer programporteføljen sin med utgangspunkt i tydeliggjøring, effektivisering og målgruppetenkning. Det skjer altså omorganiseringer innenfor programporteføljen som ikke direkte er koblet til hovedprioriteringene i prosessen for faglige prioriteringer, men som er motivert ut i fra ønske om tydeligere profilering av porteføljen. Dette er behandlet i notat fra rektor til fakulteter og enheter datert 30. juni 2008, der fakultetene oppfordres til å benytte siste del av prosessen for faglige prioriteringer til å komme videre i arbeidet med å tydeliggjøre sin faglige profil og gjøre nødvendige analyser i forhold til konkurrenter og samarbeidspartnere.

Det kan derfor være grunnlag for å vurdere et supplement til de allerede vedtatte hovedprinsippene for utvikling av programporteføljen ved UiO som går på profilering og spissing av porteføljen. Vi trenger imidlertid en nærmere utredning av studentmassen og UiOs holdning til de forskjellige studentkategoriene før vi kan konkludere.

Monica Bakken
studiedirektør

Torbjørn Grønner
seksjonssjef

¹ UiO har i dag to kategorier studenter: programstudenter og enkeltemnestudenter. Programstudenter er tatt opp på studieprogram og får et organisert faglig opplegg på programmet. Enkeltemnestudenter kan ved semesterstart få plass på emner med ledig kapasitet, men er ikke garantert plass på bestemte emner.